

Cultura și civilizația unui popor reprezintă suma acțiunilor întreprinse de fiecare grup social sau membru al acestuia, personalitate, într-o perioadă istorică sau în mai multe. Spațiul românesc a constituit și constituie un tezaur inestimabil de personalități, de la țăranul român la muncitorul din fabrici sau intelectualii care au dat culturii lucrări de valoare materială și spirituală, idei politice cu implicații deosebite. Între aceste personalități profesorul, omul politic Alexandru Cartoian ocupă un loc aparte prin activitatea didactică, ca om politic și de sprijinire a comunității.

S-a născut în comuna Vida din fostul județ Vlașca, astăzi orașul Videle, județul Teleorman. Tatăl său Gheorghe Cartoian a fost învățător în localitatea Cartojani și s-a aflat printre învățătorii care au sprijinit răscoala țărănilor din 1907, fiind condamnat la 5 ani de închisoare. Alexandru Cartoian a urmat cursurile școlii primare din satul natal, primele clase de liceu la Turnu Măgurele iar ultimele clase la Vaslui. În 1919 se înscrie la Facultatea de istorie filozofie de la Universitatea București, secția Istorie, unde a avut ca profesori pe Nicolae Iorga, Vasile Pîrvan și Dimitrie Onciul. A început în anii studenției ca asistent al profesorului Nicolae Iorga iar cariera politică în cadrul Partidului Naționalist-Democrat al profesorului. În 1922 susține examenul de licență și optează pentru un post de profesor la Liceul Ion Măiorescu din Giurgiu unde a funcționat între anii 1922-1928, 1934-1948. Prin reforma învățământului din 1948, este mutat într-o comună din Dâmbovița. Refuză și rămâne

fără ocupație.

A fost căsătorit cu fata lui Radu Mirescu, comerciant, naș de cununie fiind D. R. Ioanițescu, fost ministru în perioada guvernării interbelice a Partidului Național Țărănesc. Cei doi soți nu au avut copii. Activitatea profesorului Alexandru Cartoian s-a desfășurat pe mai multe planuri aflate într-o permanentă interdependență. A fost pedagog și organizator de școală, prin activitățile didactice și apropierea de tineret. Și-a întemeiat învățătura pe principiile patriotismului, dragostei pentru carte și muncă cât și educării tinerei generații pentru activități practice. În anul 1920 alături de alți studenți din județul Vlașca înființează Asociația Studenților Vlăsceeni pentru ridicarea unui monument în cinstea eroilor din județul Vlașca care au luptat pentru apărarea Capitalei, București, în anul 1916, împotriva armatelor germane.

În 1929 alături de profesorul Mauriciu Kandel, administrația județului și orașului Giurgiu organizează serbările Centenarului Eliberării Giurgiului (1829-1929). Cu această ocazie evenimentul a avut atât un impact local cât și național. Este tipărită cu această ocazie de către profesorul amintit broșura Centenarul Eliberării Giurgiului 1829-1929, și realizat un film, cu aceeași temă care poate fi astăzi urmărit pe YouTube. Este alături de un colectiv de elevi și profesori de la Liceul Ion Măiorescu, în 1924, care au editat revista „Lanuri”, unde a publicat și Dan Barbilian, elev al liceului.

În 1926 sprijină înființarea Scolii Superioare de Comerț din Giurgiu, unde a fost printre primii profesori. A sprijinit Societatea Culturală „Mihail Kogălniceanu” care avea două secții: literar-artistică și științifică. După moartea marelui patriot și naționalist Nicolae Bălănescu, cel care a realizat clădirea Ateneului din Giurgiu, ce îi poartă astăzi numele, Alexandru Cartoian preia conducerea acestei instituții de cultură amenajând o bibliotecă importantă și spații adecvate pentru activități culturale la nivel local și național. Printre conferențiarii acestui lăcaș de cultură s-a aflat și Alexandru Cartoian, cu teme istorice sau patriotice.

Activitatea publicistică este marcată de editarea Anuarului Liceului Ion Măiorescu, anuar inițiat de profesorul Nicolae Droc Barcian, originar din Rășinari, director al gimnaziului din Giurgiu între 1871-1915. În 1938 la editura Scrisul Românesc tipărește romanul istoric, Petru Cercel, reeditat de biblioteca „A. Bassarabescu” din Giurgiu. În 1943 participă la elaborarea Monografiei județului Vlașca. În această lucrare de referință despre județul Vlașca, expune poziția sa după experiențele de prefect al județului între anii 1928-1931, 1932-1933 și deputat de Vlașca între anii, 1934-1937. Administrația de viitor în concepția lui Alexandru Cartoian trebuia să se bazeze pe: dezvoltarea învățământului la sate, unde știința de carte era precară, îndrumarea tinerilor pentru un învățământ practic, „o bună biserică și o bună școală”, dezvoltarea industriei îndeosebi pentru prelucrarea materiei prime din agricultură, dezvoltarea crescătoriilor de porci. Construcția de noi drumuri și întreținerea celor existente trebuia să fie o prioritate. Cunoscând foarte bine situația țărănimii, în 1925 se înscrie, atras de ideile lui Ion Mihalache în Partidul Țărănesc. După fuziunea dintre Partidul Țărănesc și Partidul Național, devine un lider marcant al Partidului Național Țărănesc din județul Vlașca. În 1928 este ales secretarul organizației județene, în 1930 vicepreședinte al acestei organizații politice, funcție pe care o deține până în 1931.

Este ales Președinte al organizației PNT de Vlașca între 1935- 1938, 1945-1947. În 1944 este cooptat ca membru în Delegația Permanentă a PNL, la nivel național. În 1947 ocupă pentru 15 zile funcția de secretar general al PNT, până la dizolvarea acestui partid de regimul totalitar comunist. În calitate de prefect al județului Vlașca a favorizat strângerea fondurilor necesare pentru ridicarea monumentului vlăscean din comuna Drăgănești Vlașca, în cinstea eroilor din primul război mondial, de Asociația Studenților Vlăsceeni. Discursul lui Alexandru Cartoian transmite un mesaj patriotic pentru ocrotirea României Mari, a sistemului democratic existent în contextul rolului pe care îl are regalitatea și sistemul politic din România interbelică. Mai mult cuvântarea la inaugurarea monumentului este un model de patriotism pentru perioada respectivă dar și pentru prezent.

„Solemnitatea de astăzi este o înălțătoare sărbătoare națională, fiindcă ne dă prilej de reculegere morală și de evocarea faptelor de arme încununată cu jertfa vieții atâtor martiri - eroi care cu moartea pre moarte călcând au dat viață liberă atâtor milioane de Români adânciți în mormântul robilor de veacuri. În fața acestui monument care va aminti deapururi <<plinirea vremii>> - vorba cronicarului - prin eroismul de epopee al generației înfăptuitoare a României întregite, în fața

acestui simbol al virtuții românești, rostesc astăzi rugăciuni și înaltă imn de pomenire și de slavă preoți și sfinți ai Țării, mai marii oștilor, Țărani cuminți și harnici, părinți care nu și-a mai văzut feciorii, nume îndurerate că nu au depus ultimul sărut pe fața fără de viață a copilului lor, copii care nu și-au cunoscut părinții și nu s-au împărtășit din bucuria mângâierii tatălui lor, toți într-o simfonie sublimă rostim cântece de vitejie, de glorie și biruință. Și de bună seamă, în clipele acestea ale rugii noastre, duhurile luptătorilor de la Târnavale, Crevenicu, Drăgănești, Prunaru și Bălării, adunate în jurul eroului între eroi, voievodul conducător la moarte și biruință, Ferdinand I cel Mare, ne privesc și se bucură că-i glorificăm după dreptă și creștinească cuviință. Și în stolul lor roiesc aici deasupra-ne duhurile Voievozilor ctitori de țară și apărători ai Libertății ei, ale vlădicilor rugători de biruință și binecuvântători de oști, ale cărturarilor mânduitori ai slovei deșteptătoare a conștiinței naționale, ale Răzeșilor și Țăranilor mulți și jertfelnici pentru apărarea gliei strămoșești.

Ei, alături de noi, binecuvântează pe eroii epopeii naționale din 1916-1917, cari au încununat și înfăptuit truda și idealul veacurilor de unire a tuturor Românilor într-un singur Stat unitar, național și dinastic. De-apururi nepieritoare va fi pilda jertfei noastre, scumpe și fără de prihană eroi al Neamului Românesc. De-apururi și binecuvântată și nepieritoare fi-vă amintire. Dormiți în pace frații mei. Somn dulce. Guvernul țării se închină eroilor Vlăsconi și rostește - prin mine - cuvântul de îndemn pentru supraviețuitorii lor de a se strădui să păstreze neștirbită - prin muncă și unire - scumpa moștenire care este România tuturor românilor de astăzi și de totdeauna". În calitatea de deputat de Vlașca între 1934-1937, discursurile în parlament au vizat mesajul tronului (1934), referitor la Legea Administrației (1934) iar în 1935 a abordat problemele de politică socială. Toate aceste au fost publicate în broșuri și distribuite în județ sau în rândurile parlamentarilor.

Discursul referitor la problemele administrației prezenta cinci principii pentru ca aceasta să fie eficientă: simplificarea administrației, armonia, economia, autonomia și continuitatea. Nu este de acord cu numirea consilierilor de drept, de către Ministerul de Interne, deoarece se transforma în agenți guvernamentali. În ziarul „Vlașca nouă” care a apărut între 1935-1938, 1944-1945, Alexandru Cartoian publica în general articolele de fond. La Plebiscitul din 1941, profesorul și omul politic, Alexandru Cartoian a spus NU războiului peste Nistru. Se poate scrie foarte mult despre Alexandru Cartoian, este meritul profesorilor Brișcă, Gheorghe Buduru și Ion Bălan pentru articolele și cercetările realizate în prezentarea acestei personalități. În 1951 este arestat și condamnat, dus într-o colonie de muncă, la Ocnele Mari. În 1959 profesorului Alexandru Cartoian îi este naționalizată casa din Giurgiu, astăzi monument istoric.

În 1962 este arestat din nou și condamnat la 7 ani temniță grea, pentru „crimă de uneltire împotriva regimului democrat popular”. Bolnav de inimă, cu cancer la splină, la 8 septembrie 1965, într-o cămăruță a casei din Giurgiu se stinge din viață, omul, profesorul, patriotul, Alexandru Cartoian. Cortegiul funerar s-a oprit în fața liceului Ion Măiorescu unde a fost profesor. Cadrele didactice și elevii nu au ieșit pentru un ultim omagiu, din cauza fricii sau din oportunism. Durerea profesorului a

fost mare când soția lui nu a fost atestată ca profesoară de secția de învățământ regională în 1958-1959 și mai mare când a fost nevoită să divorțeze, în 1963.

Prof.univ.dr. Ștefan Păun

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*